

Zasady wydawania zaleceń organizacyjnych i technicznych Prezesa Państwowej Agencji Atomistyki

Państwowa Agencja Atomistyki

Wersja 3 zatwierdzona przez Prezesa PAA

Warszawa, październik 2017 r.

1 Podstawa prawna

Zgodnie z art. 110 pkt 3 ustawy – Prawo atomowe, do zakresu działania Prezesa Państwowej Agencji Atomistyki należy m.in. wydawanie zaleceń technicznych i organizacyjnych w sprawach bezpieczeństwa jądowego i ochrony radiologicznej (BJiOR). Zalecenia dotyczyć mogą wszystkich kwestii istotnych dla zapewnienia BJIOR, w szczególności związanych z lokalizacją, budową i eksploatacją obiektów jądowych oraz składowisk odpadów promieniotwórczych, oraz bezpiecznej pracy ze źródłami promieniowania jonizującego.

Zalecenia Prezesa PAA nie stanowią powszechnie obowiązującego prawa w Polsce, dlatego też nie nakładają na jednostki organizacyjne żadnych obowiązków. Jednocześnie jednak służą za wskazówki postępowania w dziedzinach związanych z bezpieczeństwem jądowym i ochroną radiologiczną.

Wydawanie przez urzędy dozoru jądowego niewiążących, a zatem nie nakładających na jednostki organizacyjne żadnych obowiązków, zaleceń służących jako wskazówki w zakresie wypełniania określonych ustawowo wymagań bezpieczeństwa jądowego i ochrony radiologicznej jest powszechnie stosowaną na świecie praktyką. Przykładem mogą tu być wydawane przez fiński STUK YVL-Guides oraz dokumenty z serii NUREG amerykańskiej Nuclear Regulatory Commission.

2 Charakter zaleceń organizacyjnych i technicznych

Wydawanie przez Prezesa PAA zaleceń organizacyjnych i technicznych ma na celu wzmocnienie zrozumienia przez jednostki organizacyjne wymagań dla bezpieczeństwa jądowego i ochrony radiologicznej. Zalecenia mają na celu pełne przedstawienie podmiotom prowadzącym działalność związaną z narażeniem na promieniowanie jonizujące, stanowiska, wymagań oraz oczekiwań PAA w odniesieniu do nadzorowanych przez nią działalności. Adresatami zaleceń organizacyjnych i technicznych Prezesa PAA mogą być podmioty:

- prowadzące działalność związaną z lokalizacją, budową, rozruchem, eksploatacją lub likwidacją obiektu jądowego;
- prowadzące działalność związaną z postępowaniem z odpadami promieniotwórczymi;

- podmioty prowadzące działalność związaną z narażeniem na promieniowanie jonizujące, wymagającą zezwolenia Prezesa PAA lub wymagającą zgłoszenia takiej działalności Prezesowi PAA.

Pomimo faktu, że wydawane na podstawie art. 110 pkt 3 ustawy – Prawo atomowe zalecenia organizacyjne i techniczne Prezesa PAA nie mają charakteru wiążącego, mają one jednak bardzo istotne znaczenie dla podmiotów prowadzących działalność z narażeniem na promieniowanie jonizujące. Celem Zaleceń jest wskazanie optymalnego z punktu widzenia dozoru jądrowego (PAA) sposobu przebiegu danych procesów lub spełnienia określonych prawem wymagań. Prowadzenie określonych czynności, takich jak badania lokalizacyjne dla planowanych obiektów jądrowych, zgodnie z Zaleceniami znacząco zwiększa prawdopodobieństwo ich zatwierdzenia/akceptacji przez Prezesa PAA, natomiast nieprzestrzeganie Zaleceń nie oznacza automatycznego braku akceptacji ze strony dozorowej.

Można zatem stwierdzić, że przestrzeganie zaleceń organizacyjnych i technicznych wydawanych przez Prezesa PAA znacząco zwiększa prawdopodobieństwo pozytywnego załatwienia sprawy, z jaką do dozoru jądrowego zwracają się podmioty wykonujące działalność z narażeniem na promieniowanie jonizujące.

3 Przesłanki do wydawania zaleceń

Prezes PAA może wydać Zalecenia w każdej sytuacji, w której zostanie zidentyfikowana taka potrzeba, w szczególności jednak, gdy wynika to z:

1. Istotnych pytań i wątpliwości zgłaszanych przez inwestora i przyszłego operatora planowanego obiektu jądrowego oraz składowiska odpadów promieniotwórczych, a także przez inne jednostki prowadzące działalność z narażeniem na promieniowanie jonizujące
2. Harmonogramu realizacji Programu Polskiej Energetyki Jądrowej (PPEJ)
3. Bieżących potrzeb lub wniosków inspektorów dozoru jądrowego wykonujących nadzór i kontrole jednostek organizacyjnych wykonujących działalność z narażeniem na promieniowanie jonizujące.

Ze względu na wagę zagadnień związanych z lokalizacją, budową, rozruchem i eksploatacją obiektów jądrowych oraz lokalizacją, budową i eksploatacją nowego składowiska odpadów promieniotwórczych i ich potencjalnym wpływem na bezpieczeństwo jądrowe i ochronę radiologiczną wszelkie uzasadnione wątpliwości jednostek prowadzących

ww. działalność powinny być wyjaśniane przez dozór jądrowy w możliwie jak najpełniejszym zakresie. Dlatego też **wątpliwości oraz prośby o weryfikację obranego przez dane jednostki organizacyjne stanowiska skutkować powinny wydaniem przez Prezesa PAA zaleceń** organizacyjnych i technicznych (o ile wątpliwości tych nie rozwiewają właściwie zinterpretowane powszechnie obowiązujące przepisy prawa).

Termin wydania określonych zaleceń organizacyjnych i technicznych Prezesa PAA **wynikać będzie między innymi z harmonogramu realizacji Programu Polskiej Energetyki Jądrowej.**

Na konieczność wydania zaleceń organizacyjnych i technicznych przez Prezesa PAA mogą mieć również wpływ wnioski z kontroli przeprowadzanych przez inspektorów dozoru jądrowego w jednostkach prowadzących działalność z narażeniem na promieniowanie jonizujące. Wnioski i spostrzeżenia inspektorów dozoru jądrowego odnoszące się do **nieprzestrzegania wymogów bezpieczeństwa będących rezultatem braku ich zrozumienia przez kierowników jednostek organizacyjnych** wskazywać mogą na potrzebę wydania Zaleceń, o ile sygnalizowane są w wyniku szeregu różnych kontroli, a nie incydentalnego zaniedbania w pojedynczej jednostce organizacyjnej.

4 Tematyka zaleceń

Zalecenia organizacyjne i techniczne Prezesa PAA dotyczyć mogą różnych zagadnień, jednakże zawsze są one związane pośrednio lub bezpośrednio z bezpieczeństwem jądrowym i ochroną radiologiczną. Tworząc zalecenia, należy skupić się na konkretnej tematyce, tak aby były zrozumiałe i przyjazne dla odbiorcy.

Tak też w zakresie lokalizacji obiektów jądrowych zalecenia organizacyjne i techniczne Prezesa PAA odnosić się będą w pierwszej kolejności do poszczególnych czynników analizowanych w trakcie badań lokalizacyjnych dla obiektu jądrowego.

Szczegółowy zakres przeprowadzania oceny terenu przeznaczonego pod lokalizację obiektu jądrowego obejmuje następujące czynniki:

1. Sejsmiczność i warunki tektoniczne;
2. Warunki inżyniersko-geologiczne;
3. Warunki hydrogeologiczne;
4. Warunki hydrologiczne i meteorologiczne;
5. Zdarzenia zewnętrzne będące skutkiem działalności człowieka;
6. Zdarzenia zewnętrzne będące skutkiem działania sił przyrody;

7. Tempo, ilość i drogi rozprzestrzeniania się substancji promieniotwórczych na zewnątrz obiektu jądrowego oraz możliwość sprawnego przeprowadzenia działań interwencyjnych w przypadku wystąpienia zdarzenia radiacyjnego;
8. Gęstość zaludnienia i zagospodarowanie terenu;
9. Budowa geologiczna podłoża;
10. Rozkłady stężeń izotopów promieniotwórczych w gruncie, wodach powierzchniowych wodach podziemnych i w atmosferze oraz analizę rozkładu mocy dawek promieniowania jonizującego.

Zalecenia organizacyjne i techniczne powinny odpowiadać na zapotrzebowanie rynku, dlatego dotyczyć będą również w przyszłości budowy obiektów jądrowych oraz wymagań dotyczących projektów obiektów jądrowych. Zalecenia mogą odnosić się do czynników środowiskowych oraz środków bezpieczeństwa stosowanych w budowanych w przyszłości obiektach jądrowych. W dalszej perspektywie czasowej przewidywane jest wydawanie zaleceń dotyczących rozruchu, eksploatacji, a także likwidacji obiektów jądrowych.

W zakresie dotyczącym postępowania z odpadami promieniotwórczymi, zalecenia w pierwszej kolejności odnosić się będą do:

1. Zagadnień związanych z lokalizacją powierzchniowych składowisk odpadów promieniotwórczych, biorąc pod uwagę czynniki społeczno-ekonomiczne oraz geograficzno-przyrodnicze;
2. Kryteriów akceptacji odpadów promieniotwórczych do składowania w powierzchniowych składowiskach odpadów promieniotwórczych;
3. Zakresu raportu bezpieczeństwa składowiska odpadów promieniotwórczych;
4. Bezpieczeństwa obiektów i instalacji do przechowywania odpadów promieniotwórczych.

W dalszej kolejności przewidywane jest wydawanie zaleceń dotyczących eksploatacji i zamknięcia składowisk odpadów promieniotwórczych, a także monitoringu środowiskowego w każdej fazie funkcjonowania składowiska.

W obszarze ochrony radiologicznej przy stosowaniu źródeł promieniowania jonizującego, zalecenia powinny być wydawane z uwzględnieniem kierunków rozwoju przemysłu, nauki i medycyny, w tym medycyny weterynaryjnej.

Ze względu na rodzaj emitera promieniowania jonizującego, zalecenia mogą dotyczyć między innymi:

1. Budowy osłon stałych dla takich pracowni, jak pracownie rentgenowskie, czy akceleratorowe;
2. Bezpieczeństwa źródeł promieniotwórczych;
3. Postępowania ze zwierzętami, którym podano izotopy promieniotwórcze w celu diagnostyki lub leczenia;

Inną kategorię zaleceń organizacyjno-technicznych Prezesa PAA stanowią będą zalecenia odnoszące się do kwestii planowania i postępowania awaryjnego (np. w zakresie operacyjnych poziomów interwencyjnych), a także monitoringu radiacyjnego wokół obiektów jądrowych.

5 Proces wydawania zaleceń

Kierując się wytycznymi Międzynarodowej Agencji Energii Atomowej¹, Państwowa Agencja Atomistyki dokłada starań aby w trakcie opracowywania zaleceń uwzględnić uznane międzynarodowe standardy w dziedzinie bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej, wyniki prowadzonych w Polsce i na świecie prac badawczo-rozwojowych, doświadczenia związane z eksploatacją obiektów jądrowych, a także zapewnić możliwość zaopiniowania projektów zaleceń przez wszystkie zainteresowane strony.

Celem wydawania zaleceń jest wzmocnienie zrozumienia przez nadzorowane jednostki wymagań w zakresie bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej oraz wskazanie optymalnego z punktu widzenia dozoru jądrowego (PAA) sposobu ich spełnienia.

Prezes Państwowej Agencji Atomistyki został uprawniony do wydawania zaleceń technicznych i organizacyjnych w sprawach bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej przez art. 110 pkt 3 ustawy – Prawo atomowe w brzmieniu:

„Art. 110. Do zakresu działania Prezesa Agencji należy wykonywanie zadań związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej kraju, a w szczególności:
(...)”

¹Governmental, Legal and Regulatory Framework for Safety, General Safety Requirements Part 1, Vienna 2010, s. 30-31

3) wydawanie zaleceń technicznych i organizacyjnych w sprawach bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej;”

Przesłanki wydania Zaleceń zostały omówione powyżej.

Identyfikacji potrzeby wydania Zaleceń dokonują poszczególne merytoryczne komórki organizacyjne (KO) PAA - w zakresie swojej właściwości oraz Prezes PAA - z własnej inicjatywy. KO przekazują informacje o zidentyfikowanych potrzebach do Departamentu Prawnego (DP) PAA jako komórki wiodącej PAA w tym procesie. Propozycję opracowania przez KO Zaleceń może także złożyć Dyrektor Departamentu Prawnego PAA.

Na podstawie zidentyfikowanych przez właściwe komórki organizacyjne i przekazanych Departamentowi Prawnemu potrzeb wydania Zaleceń do 15 listopada każdego roku DP we współpracy z właściwymi KO opracowuje i przedkłada Prezesowi PAA do zatwierdzenia Plan tworzenia i wydawania Zaleceń technicznych i organizacyjnych Prezesa PAA w sprawach bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej na kolejny rok. Plan ten zawiera terminy i harmonogram tworzenia projektów i wydawania Zaleceń.

Realizacja Planu jest monitorowana i weryfikowana przez DP, który przedstawia Prezesowi PAA zbiorczą informację o stanie realizacji Planu za kolejne kwartały. W razie zaistnienia potrzeby wydania zaleceń w ciągu trwającego roku, DP aktualizuje Plan niezwłocznie.

Podczas przygotowywania projektów Zaleceń jest dopuszczalne, a nawet wskazane korzystanie z zewnętrznych ekspertów w kwestiach, których dotyczyć mają zalecenia. Projekt Zaleceń winien zostać skonsultowany z innymi zainteresowanymi KO PAA.

Przygotowany w komórce organizacyjnej PAA projekt zaleceń jest przez Departament Prawny przekazywany do zaopiniowania Radzie ds. Bezpieczeństwa Jądrowego i Ochrony Radiologicznej działającej przy Prezesie PAA.

Po ewentualnym zgłoszeniu uwag przez Radę ds. BJOR właściwa merytorycznie KO dokonuje ich analizy i weryfikacji, a ich wynik wraz z ewentualnie zmienionym projektem Zaleceń przekazuje do Departamentu Prawnego w celu przedłożenia Prezesowi PAA do akceptacji.

Dyrektor Departamentu Prawnego przedkłada projekt Zaleceń do akceptacji Prezesowi PAA.

Po akceptacji projektu Zaleceń przez Prezesa PAA, jest on publikowany przez Gabinet Prezesa PAA w serwisie internetowym www.paa.gov.pl wraz z otwartym zaproszeniem do przesyłania uwag do projektu zaleceń.

Po ewentualnym nadesłaniu uwag przez zainteresowane podmioty właściwa merytorycznie KO dokonuje ich analizy i weryfikacji, a ich wynik wraz z ostatecznym projektem Zaleceń przekazuje do Departamentu Prawnego w celu przedłożenia Prezesowi PAA do podpisu.

Dyrektor Departamentu Prawnego przedkłada ostateczny projekt Zaleceń do podpisu Prezesa PAA.

Podpisany przez Prezesa PAA tekst Zaleceń jest przekazywany przez Departament Prawny do Gabinetu Prezesa PAA w celu wydania i publikacji.

Gabinet Prezesa PAA wydaje i publikuje w serwisie internetowym www.paa.gov.pl podpisane przez Prezesa PAA Zalecenia techniczne i organizacyjne.

